

İslamcılık Eleştirilerinin Kritiğinin Mukaddimesine Dair Birkaç Kelam

Aydın BİLGİ

İslam Düşünce Geleneğinin tabii bir uzantısı olan İslamcılık, ümmetin siyasal olarak topyekûn çözüldüğü 19. asırda ortaya çıkmış ve derin krizin yine tabii olarak yarattığı derin kritikler üzerine temellerini atmıştır. Bu açıdan İslamcılık Düşüncesinin eleştiri merkezli olması kaçınılmaz olduğu gibi bu eleştirinin merkezinin de Müslümanların uygulamaları olması yine aynı şekilde kaçınılmazdır. Kriz ve kritik ilişkisi başlı başına ayrı bir yazını konusu olmakla beraber burada şunu söylemekle iktifa edelim: Her şeyin yolunda gittiği zamanlarda gerek bireysel eylemlerde gerekse toplumsal meselelerde sorgulama yoluna başvurulmaz. Her şey yolunda ise yoldan çıkan bir şeyler, dolayısıyla tekrar yola sokulması gereken bir şeyler yok demektir. Yoldan çıkan 'şey'lerin mevcudiyeti, sarsıntıya yol açtığı anlar ise kriz anlarıdır ve bu anlarda sarsıntının sebebinin bulmaya çalışmak ve çözüm aramak doğaldır, insanidir. Bu açıdan İslamcılık düşüncesi bir modernlik projesi değil, bir sosyal krize cevap olarak okunmalıdır.

Eleştiriye ve eleştiri kültürünü ön plana alan İslamcılığın tarihi boyunca çeşitli yönlerden eleştirilere tabi tutulduğunu görmekteyiz. Eleştirileri tasnif etmeden evvel İsmet Özel'in 'İslamcılığa gayri Müslimlerin ulaşamayacakları düzeyde bir eleştiri getirebilecek gücü kazanabilmek' ifadesinin yer aldığı bir pasajı dikkatlerinize sunmak istiyorum:

"Ben İslâmcılığı yeniden keşfetmektense İslâmcılığın eleştirisinin öne alınmasından yanayım. Bunu hem Osmanlı Devleti yaşarken kendilerine İslâmcı gözüyle bakılanların tenkide tâbi tutulması ve hem de cumhuriyetin ilânından sonra İslâmcılık pâyesine erişenlerin bu yeri hak edip etmediklerinin sorgulanması suretiyle yapmak lâzım. Eğer İslâmcılığa gayrimüslimlerin ulaşamayacakları düzeyde bir eleştiri getirebilecek bir gücü kazanırsak bu Türkler olarak bizim bir vatan ve bir millet kazandığımızın da delili olacaktır"

İslamcılık Düşüncesi başlığı altında üretilen tüm müktesebatın anokranizme düşmeden teşrih masasına yatırılması İslamcılığın tekliflerinin gereği olduğunu düşünüyorum. En nihayetinde İslam, Allah tarafından kulları için seçilmiş ve O'nu razı olacağı tek dindir ve kaynağı itibarı ile ilahî-

dir. İslam düşüncesi ise ilahi olanı anlama çabasındaki beşer gayretlerinden doğmuş olup Müslüman aklının ilahî hitabı referans olarak ürünler vermesi ile oluşmuş bir bahri ummandır. Bir şeyin bizatihi ilahî olması ile referans kaynağının ilahî olması arasındaki fark İslamcılarının üzerinde ısrarla durması gereken konuların başında gelir. Bu sebeple İslamcılık hakkında yapılan eleştirilerin, eleştiri yapacak herkesin bu perspektifli akılda tutması gereklidir. İslamcılara düşen ise bu kritikleri (özeleştiriyi) Özel'in de belirttiği üzere gayrimüslimlerin ulaşamayacakları düzeye çıkma-ktır.

İslamcılık üzerine yapılan eleştirilerin önemli bir kısmı ise bu vasıftan yoksun olduğu gibi baştan itibaren böyle bir gayeyi hiç gütmeyeceğini görüyoruz. Bu sebeple İslamcılık Düşüncesi ile bir parti, bir cemaat ya da bir şahıs üzerinden genelleme yapılarak bütünü ile özdeşlik kurarak iddialı cümleler kurmak İslamcılık eleştirilerinin karakteristik özellikleri haline gelmiştir. Elbette bunu yapanların hepsi sui niyetli değildir, lakin eleştirilerinde hüsnüniyet taşımayanların pek çoğunun ipliği 15 Temmuz'la birlikte apaçık bir şekilde pazara çıkmıştır.

Yazımı Akif Emre tarafından yazılan 15 Ağustos 2015 tarihli "Araçsallaştırılan İslamcılık Eleştirileri" başlıklı yazısından bir pasaj alıntılayarak bitirmek istiyorum:

"...Tanımı yapılmamış bir İslamcılık üzerinden İslamcılık iddiası olmayan, hatta siyasi olarak farklı yerde duran ve kendini tanımlayanlar tarafından politik rakibin alt edilmesine yönelik kara propaganda söz konusu. Üstelik tanımlanmamış bir düşüncenin tasnifi de söz konusu olamadığından çoğu kez

anakronizme düşen tarihsel okumalarla güncel olanın harmanlandığı tutarsızlıklar yumağından söz ediyoruz. En az yüz elli yıllık bir birikimin atlanarak, mahkûm etmeye yönelik örneklemelerle masaya yatırıldığı bir eleştiri ortamından söz ediyoruz.

Günlük politik amaçlar için ve politik rakiplere karşı sonuç almaya yönelik İslamcılık tartışmalarının ciddiyetsizliği bir yana, zaten İslamcılık karşıtı akademisyen, gazetecilerin kendi aralarında her kötülüğün kaynağı olduğunu göstermeye ve kanıtlamaya çabalayan bu karalama külliyatı belli çevrelerde ısrarla sürdürülüyor.... Küresel medya ağında İslamcılığın hegemonik operasyonları meşrulaştırıcı hedef haline getirilmesinden kurnazca yararlanmak isteyenlerin yaptıkları, entelektüel görünümüne rağmen, gerçekte basit polemiklerden ileri geçemeyen bir araçsallaştırma².

İslamcılık eleştirilerin önemli kısmı, İslamcılığı anlamak, zaaflarını görmek ve göstermekten ziyade yaftalamak, hedef göstermek, sosyal toplulukları ve kişisel zaafırları İslama fatura ederek; bagajlarında bulunan yerel, küresel bir takım gizli hesaplara ulaşabilmek adına yapmış olmalarıdır. Bu açıdan İslamcılık eleştirilerinin azımsanamayacak bir kısmı eleştiri niteliğini hak edecek bir mahiyete sahip değildir.

En nihayetinde İslam, Allah tarafından kulları için seçilmiş ve O'nu razı olacağı tek dindir ve kaynağı itibari ile ilahîdir. İslam düşüncesi ise ilahi olanı anlama çabasındaki beşer gayretlerinden doğmuş olup Müslüman aklının ilahî hitabı referans olarak ürünler vermesi ile oluşmuş bir bahri ummandır.

¹ İsmet Özel 28 Nisan 2001 tarihli İslamcılığın Eleştirisi isimli makale

² Akif Emre 15 Ağustos 2015 tarihli Araçsallaştırılan İslamcılık isimli makale